

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI NÉPTANÍTÓK EGYLETE.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutczában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklám-cziók pedig — Gazsi József egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (kurta szappanuteza 15. sz. a.) küldendők.

Néhány szó a növendékek olvasmányáról.

A „Hon“ egyik közelebbi számában olvastam, hogy Észak-amerikában egy pár tanító arra az ötletre jött, hogy az ott divatozó reklámok zaklató erejét s a napi sajtó által terjesztett ujdonságok ingerét célszerű dolog felhasználni az iskolában is; s ez eszme barátai ajánlatba teszik, hogy nemcsak az írás-olvasást, de a többi tantárgyakat is ilyen úton juttassuk a tanulók birtokába. Tehát legyenek olyan heti, vagy ha kell, napi lapok, a melyek a tantárgyak összefüggő egészét egyes részletekben, mint ujságlapok által hozott olvasmánycikket mutatassák be a növendékeknek, sily módon — az ujdonság ingere által felköltött, vagy fokozott érdeklődés hatása alatt — vegye azokat tárgyalás alá a tanító.

Ötletnek elég eredeti, s reklámnak is elég amerikai.

Hogy a sajtó nagy hatalom, azt elvitatni nem lehet; hogy az úgynevezett közvélemény helyes vagy téves irányát a napi lapokban több vagy kevesebb lelkiismeretességgel és szakértelemmel felállított útmutatók szokták kijelölni, az sem tagadható; de hogy a különböző véleményeknek s érdekeknek ez ingadozó s anynyiszor divergens szószólóját arra a magaslatra emeljük a tanuló ifjuság előtt, a melyen eddig a gonddal, lelkiismeretes utánjárással és hoszszas tanulmány útján megszerzett szakértelemmel készült szolid munkák, a magvas és örökbecsű klaszszikusabb művek állottak, — anynyira új és meglepő dolog, hogy így hamarjában döntő ítéletet mondani felette még korai lenne.

Az tény, hogy a napi lapok időhöz kötöttségüknél fogva is gyári munkák, s a legjobb akarat

mellett is mindig magvas dolgot nem adhatnak; az is tény továbbá, hogy a melyik olvasó lelki táplálékát csak a napi lapokból szedegeti, nagyon felületes és hig eledelre szoktatja a lelkét. Vajjon paedagogiailag helyeselhető lenne-e, hogy a tanuló gyermek előtt, mindjárt tanulói pályája kezdetén úgy mutassuk be a hírlapirodalom zavaros folyóját, mint azon forrást, a melyből ismereteit meritnie kell?! Vajjon ez által a felületességnek s az ujság és változatosság után való kapkodásnak szalmájával nem hintetnék-e be a könnyebbvérű tanulók nagyobb része előtt egész a járhatatlanságig az az út, a mely az időt, fáradságot és kitartást igénylő komoly tanulmányokhoz vezet?

Ezen kívül még más aggodalmunk is támadhat, kivált nálunk, a mi irodalmi viszonyaink között. Ha korán rákapatnók a gyermeket, hogy tudásvágyát lapok útján elégítse ki, arra ügyelhetnénk ugyan, hogy a neki szánt egy, két folyó lapot neki való tartalommal juttassuk birtokába, de meggátolhatnók-e, hogy más lapokat is ne vegyen kezébe, s ne bön-gésszen bennök? És hányadik napi, vagy heti lap az, a melyet nyugodtan lehet a növendék ifjak kezébe adni?

Nem egy mivelts családban hallottam azt a megjegyzést, hogy a magyar hírlapok nem mindegyikét tanácsos szabadon ott felejtetni az asztalon, mert azok — a szó erkölcsi értelmében — nem növendékek elébe valók. Ha az ujdonsági rovatok talán burkoltabban is állítják ki közszemlére pikantériáikat és skandalumaikat, de ott diszlenek évről évre, napról napra a hirdetések rovatában Dr. Szaszafrász uraknak egy számban se lankadó reklámjai a nyilvánosság kitért titkos betegségeknek csódatevő orvosságai-

ról, melyekkel az egész magyar napi irodalmat — alig véve ki egy párt, — mintegy tervszerű cinizmussal becsúnyították. Igaz, hogy nem gyermekeknek és növendék ifjaknak vannak azok a lapok száma, s másfelől úgy látszik, hogy mindkét félnek jól jövedelmező „gseft“, — tehát nincs ez idő szerint mit szólni és tenni ellenük egyebet, mint gondosan óvni a növendékeket, hogy ne kaphassák kézbe, vagy a mi még biztosabb, egyáltalában ne szokjanak rá, hogy hirlapot vegyenek a kezöbe s benne böngészszenek.

Fontos kérdés, mivel elégítsük hát ki a növendékek olvasási vágyát és szükségeit? A magyar ifjusági irodalom még számra nézve is szegény, nem hogy tartalomban lenne kielégítő. És a mi legsajnosabb, a jobbak között is oly keveset találunk, melynek nyelvezete tiszta, egészséges magyar lenne.

Hogy tanügyünk mezején ez irányban is meg kell kezdeni a gondosabb és lelkiismeretesebb munkásságot, azt hiszem, senki sem vonja kétségbe. Megérdemli az ügy, hogy a nemzet minden rétegében méltánylásra és pártolásra találjon. Eddig elé, fájdalom, az ilyenmü vállalatok, kivált ifjusági folyóirataink többnyire idő előtt megbuktak. Az olvasmányul szánt önálló munkák is inkább csak mint karácsoni és újévi ajándékok kerültek elé a könyvesboltok porlepte polcairól. A miveltebb családoknál a növendékek olvasmánya legtöbbször idegen nyelvű.

Nem céлом ez alkalommal kutatni az okokat. A múlton már ugy sem javíthatunk. Inkább ahhoz kívánok járulni egy pár ajánlattal, hogy miképpen segítsünk a bajon jövőre nézve.

Első sorban is igen jó szolgálatot tenne e tekintetben a szakértő, lelkiismeretes, bátor és mindenpajtáskodásoktól ment kritika a megjelent és ezután megjelenendő ifjusági iratok, kivált a figyelemre méltóbb művek felett, a melyen a szüők, nevelők is megnyughatnának.

De még nagyobb szolgálatot tennének mind az ifjuságnak, mind nemzeti irodalmunknak kiválóbb költőink, ha becses idejükből és munkásságukból szakítnának egy keveset koronkint a növendék-olvasók számára is. „A gyermekeknek a legszebb a szép, és a legjobb a jó“. Kikhez fordulhatnának növendék-olvasóink biztosabb reménnyel, hogy ragyogó képzelműknek, meg nem romlott kedélyüknek, ifjui lelkesedésüknek kielégítőbb táplálékot nyerhetnek, ha nem a nemzet kiválóbb költőihöz?!

A francia tudományos akadémia nem tartja méltóságán alól valónak figyelmét, buzdításait és jutalmait kiterjeszteni az ifjusági iratokra is, pedig a francia irodalom minden ága aránytalanul nagyobb pártolásnak és kelendőségnek örvend, mint a miénk. Vajjon nálunk is nem tűzhetne-e ki a magyar t. akadémia évenként egy-egy buzdító pályadíjat ifjusági (és pedig különböző koru növendékekhez mért) pályamunkákra? Igy talán kitünőbb íróink is inkább vállalkoznának ily művek írására.

S végül megemlítem, — a mit talán legegőbb kellett volna tennem — hogy nagyon sokat tehet ez ügyben is közoktatási kormányunk. Már hiába, a századokon keresztül tutorsághoz szoktatott nép még akkor is felülről várja a gyámolítást, midőn már sorsa saját kezébe van letéve. A mi iskoláink tovább voltak papi és földesúri gyámság alatt, — mintsem hogy ily rövid idő folytán teljesen a maguk erejére akarnának és bírnának támaszkodni. E tekintetben is a kezdeményezést — s még inkább a pártolást és segélyt — felülről kell sürgetnünk, míg népünk egy kissé jobban megizmosodik.

Paal Ferenc.

Három óra az egy tanítóval bíró több korosztályu elemi népiskolában.

A népoktatási törvény életbeléptetése óta igen sokan foglalkoztak s még jelenben is többen foglalkoznak tanügyi férfiaink közül az egy tanítóval bíró, hat korosztályu elemi népiskola kérdésének gyakorlati megoldásával.

A nagy többség, nem tartván lehetségesnek, hogy egy ember hat ember munkáját — a legnagyobb szorgalom és kitarítás mellet is — kellő eredménnyel végezhesse, határozottan ellene van az egy tanítóval bíró, hat korosztályu elemi népiskolának, s a gyakorlatban akként igyekszik megoldani e kérdést, hogy a hat korosztályt legalább 2—3 tanító vezetésére bizza, a mint ezt láthatni községi és állami népiskoláink majd mindenikénél.

Némelyek azonban a külföldre hivatkozva, de egy-szersmind tekintettel arra is, hogy jelenleg sem államunk, sem fetekezeteink nincsenek oly anyagi helyzetben, hogy az osztott népiskola kívánalmának megfelelőleg több tantermet állíthassanak, s azok mellett kellő számmal és illő díjazással több képzett tanítót tarthassanak: az egy tanítóval bíró hat korosztályu, elemi népiskola mellett szólanak s annak gyakorlati vezetését lehetségesnek, a felmutatható eredményt pedig elégnék tartják.

Én ez alkalommal mind a két párt nézetének latolgatását mellőzve, az állami tanító-képezde gyakorló isko-

lájáról ohajtok röviden szólni, s annak gyakorlati vezetését kívánom bemutatni.

A mint tudjuk, állami tanító- és tanítónő képezdeink gyakorló iskolái, a svájciak mintájára, nálunk is egy tanítóval bírnak, s ezekben a hat korosztály egy tanteremben s egy tanító vezetése alatt áll. Azt hiszem, hogy az egy tanítóval bíró, hat korosztályú elemi népiskola kérdésének gyakorlati megoldásával legtúzetesebben ezek foglalkoznak, mert ezek vannak első sorban arra hivatva, hogy a kilépendő fiatal tanítókat, az életben rájuk nehezülő kötelesség teljesítésére a gyakorlat útján képesítsék.

Igen, épen ezen iskolák feladata megmutatni, hogy kitartó szorgalommal és terv szerinti pontos vezetés mellett milyen sikert mutathat fel egy tanító, csak magára is, a hat korosztályú népiskolában. Ez okból a legnagyobb visszaélésnek tartanám, ha valamelyik gyakorló iskolában a gyakorló tanító és a bejáró képezdei növendékek egyszerre és egy időben foglalkoztatnák a különböző osztályokat. Tanítsanak minél többször maguk a figyelés végett bennlevő növendékek is, de egy időben csak egynek szabad foglalkoztatnia mind a hat korosztályt; s ha e foglalkoztatást épen valamelyik növendék végzi, ilyenkor a gyakorló tanító csak figyelő állásban marad.

Én a jelzett cél elérhetése, s a siker biztosíthatása végett a vezetésem alatt levő, s jelenben még csak négy korosztályból álló, állami tanítóképezde gyakorló iskolájának vezetését oly módon intézem, hogy a részletes tanítástervet a tanév kezdetétől fogva rendszeresen kidolgozom, s azt a III. éves képezdei növendékeknek előre kézbesítem, hogy ők maguk is idején és pontosan készülhessenek el a tanításra, a mely a sorrend szerint időnkint reájuk kerül. Természetes azonban, hogy gyakorlati tanítást csak is akkor kívánok tőlök, ha már e tanítás „miként“ jére magam adtam példát, s illetőleg magam mutattam meg arra a kellő irányt.

Ezek előre bocsájtása után a következőkben igyekszem legalább főbb vonásaiban felmutatni, hogy egy délelőtt — azaz 3 órán — miként tanítom, s illetőleg foglalkoztatom én a vezetésem alatt álló 4 korosztályt. Tegyük fel, hogy a kiszabott időre az első tanóra előre kidolgozott tanítási terve ebből áll:

Első óra, május 24-én.

8— $\frac{1}{2}$ 9-ig.

I. osztály. Számol a 30-as számkörben az ismertett pénz-nemekkel.

II. oszt. Számol palán; 100-on kezdve a számokat kisebbíti előbb 3-mal, azután 4-gyel.

III. oszt. Számol palán; az 1000-es számkörben kisebbíti a számokat 1000—800-ig előbb 5-tel, azután 6-tal.

IV. Számol palán szorzási műveleteket.

$\frac{1}{2}$ 9—9-ig

III. osztály. Számol palán karban az 1000-es számkörben. (Osztási műveleteket).

IV. Ismétléskép együtt számol a harmadik osztálylyal.

II. Számol palán; az alapszámok sorozását kidolgozza 8- és 9-el és tanulja.

I. Számol palán; 30-on kezdve a számokat kisebbíti előbb 2-vel, azután 3-mal.

9— $\frac{1}{2}$ 10-ig szünet. Az osztályok szokott vezény-szóra egymás után illő rendben kimennek s a tanterem kiszélesítetik.

A tanítás-terv gyakorlati kivitele.

Figyelem gyermekek! Nyolc óra meg van s megkezdjük rendes napi foglalkozásunkat.

(Rövid alkalmi ének és ima.)

Első osztály rám vár! Második, harmadik és negyedik osztály! pala-táblát fogj; számoláshoz készülj!

Második osztály 100-on kezdve kisebbíti a számokat, előbb 3-mal, azután 4-gyel. Mit tesz a második osztály, Albert? A második osztály kisebbíti a számokat 100-on kezdve előbb 3-mal, azután 4-gyel. Jól van.

Harmadik osztály kisebbíti a számokat 100—800-ig előbb 5-el, azután 6-al. Mit tesz a harmadik osztály, Dindár D.? (Elmondja). Helyesen feleltél.

Negyedik osztály megfejt a falitáblára írott, következő feladványokat: mennyibe jön egy család ellátása négy év alatt, ha havonként 57.75 forintot fogyaszt, vagy költ?

Mennyi egy iparos segédnek évi keresménye, ha naponként 85 krjt keres?

Egy tanintézetben van 136 belakó növendék. Mennyibe kerül azoknak napi ellátása, ha egy személyre 1 frt 68 kr. számíttatik?

Mindenik osztály figyelemmel dolgozzék s igyekezzék feladatát pontosan elvégezni, hogy a rendes időben számba vehessen!

(A magán foglalkozások kiadása után.)

Az első osztály figyelmezzon kérdéseimre, hogy helyesen és értelmesen felelhessen. Mit tegyen az első osztály, Bitai Albert? Az első osztály figyelmezzon a tanító bácsi kérdéseire, hogy helyesen és értelmesen felelhessen. Jól van; hát figyelmezzetek!

Hány krajcár van egy tizesben, Kaukál Sándor? Egy tizesben tíz krajcár van. Egy tizes hány krajcárt ér? Egy tizes tíz krajcárt ért. Mi ér tíz krajcárt, Fekete László? Két krajcár. Enyje, László, hát így figyeltél kérdéseimre? Figyelmeztet-e László? Daróci Károly. Nem. Honnan tudod, hogy László nem figyelmeztet? Onnan, hogy nem felelt helyesen. Hát te, hogy feleltél volna? Egy tizes ér tíz krajcárt. Nő, jól van, látom, hogy te figyelmeztél. László, te is figyelmezz máskor, mert a ki nem figyelmezz, keveset tanul.

Hát két tizesben hány krajcár van, Székely János? Két tizesben husz krajcár van. Hát három tizesben? Három tizesben harminc. Mi van a három tizesben harminc, Méhes J.? Krajcár. Helyesen feleltél. Hát egy forintban hány tizes van? Fűrész Ferenc. Egy forintban tíz tizes van. Tíz tizes hány forint? Tíz tizes egy forint. Jól van. Két forintban hány tizes van, Albert Ernő? Két forintban husz tizes van. Husz tizes hány forint? Husz tizes két forint. Mi husz tizes, Bitai Albert? Két forint. Hát

vajjon három forintban hány tizes van, Furman József? Három forintban harminc tizes van. Harminc tizes hát hány forintot ér, Fekete László? Harminc tizes három forintot ér. Nő, jól van László, látszik, hogy most figyelmeztél. Miért látszik, hogy figyelmeztett? Furman J. Mert helyesen felel. Hogyan felel hát az, a ki figyelmez? A ki figyelmez, helyesen felel. Hogyan felel a ki figyelmez? Együtt mondjátok karban. (Karban mondják: a ki figyelmez, helyesen felel.)

Közbe mondva: második, harmadik és negyedik osztály végezze a magánfoglalkozást, mert kezdem meg a számbavételt a második osztálynál!

Az első osztály figyelmeztett, kérdéseimre helyesen felelt s nekem igazán örömet okozott. De látom arcaitokon, hogy ti is örültök. Ezután is legyetek figyelmes gyermekek, hogy nekem s magatoknak örömet szerezzetek. Milyen gyermekek lesztek ezután is? Karban mondjátok. Ezután is figyelmes gyermekek leszünk. Jól mondtátok; de tartsátok is meg!

Most magatokra foglalkoztok. (vezény-szóra) Palatáblát fogj, számoláshoz készülj! A számokat 30-on kezdve kisebbítitek előbb 2-vel, azután 3-mal. Megértettétek a feladatot? (karban mondjátok) Meg. Kezdjétek meg hát a magán-foglalkozást!

(Közbe mondva: Mig a második osztály magán-foglalkozását számba veszem, a harmadik, negyedik osztály dolgozatát még egyszer átvizsgálja s a lehető hibákat kijavítja).

A számtani magán-dolgozatok megvizsgálására vonatkozólag megjegyzem, hogy az egy padban ülő három gyermek közül csak az egyiknek dolgozatát nézem át s a más kettőjének megvizsgálását aztán magukra a tanulókra bízom. Az első osztály, dolgozatának átnézését azonban mindig személyesen intézem. Ily módon a magán-dolgozatokban előfordulható egyes hibákat magam és a megbízottak által kijavítatva, megkezdem a második félórára eső tervszerinti foglalkozást.

Második, harmadik és negyedik osztály számoláshoz készülj!

Második osztály ismétléskép kidolgozza az alapszámok szorzását 8-al és 9-el palára s magában tanulja a következő napra. Igyekezzen mindenki figyelmesen dolgozni, nehogy hibáson számíton.

A harmadik osztály számolni fog palatáblán karban s a negyedik ismétléskép ugyanazt teszi.

Készen vagytok a számolásra? Készen.

Egy hivatalnok 240.80 forint tartozását 6 havi részletben akarja kifizetni; mennyit fizet egy havi részletre? Bőjthi Elek! Ha egy hivatalnok 240.80 frt. tartozását hat havi részletben akarja kifizetni, akkor egy havi részletre fizeti a 240.80 frtnak egy hatod részét. A 240.80 frtnak hatod részét hogyan számítjuk ki? Trébus József! A 240.80 frtnak hatod részét úgy számítjuk ki, hogy elosztjuk hat egyenlő részre. Jól van. Miféle művelet által számítjuk hát ki? Osztas által. Melyik lesz az osztó szám? Subert Sándor! A hat. Miért? Mert a 240.80 frtnak a hatod részét

akarjuk kiszámítani. Jól van. Hát az osztandó szám melyik? Zángel János! Az osztandó szám a 240.80 frt. Miért? Azért, mert a 240.80 frtnak akarjuk a hatod részét kiszámítani. Igen jól van; látom, helyesen fogtátok fel a feladatot.

Kisérje most mindenik figyelemmel a megfejtését ezen feladatnak, hogy a felszólításra tovább folytathassa. Kezd meg a dolgozatot, Péter József!

Hat a 24-ben meg van négyszer, a négyet osztaléknak irom; hatszor négy huszonnégy, az osztandóból nem marad semmi. A 24-nek hatod része tehát 4. Mond meg ennek a 24-nek hatod része milyen négy? Dindár D. Ennek a 24-nek hatod része 4 tizes, mert 240 anynyi mint 24 tizes s annak egy hatoda 4 tizes. Jól van folytasd tovább a műveletet, Örmény A.! Most lehozom osztás végett a 240-nek egy új tagját, a 0-át. Jól van. Hat a 0-ban meg van 0-or; ezt osztaléknak irom a négy tizes mellé s kiteszerem a tizedes jegyet, mert több egész forint nem jut. Jól van, látszik érted. Folytasd tovább, Kimpián János! Uj osztandónak lehozom a 8 tizedet. Oszthatod-e ezt? Igen; hat a nyolcban meg van egyszer; 1-et osztaléknak irom. A nyolc tizednek hatod része tehát egy tized; hatszor egy tized $\frac{6}{10}$, osztandóul marad két tized. Mit teszünk most a két tizeddel? F. Gyula. A két tizedet századokká változtatjuk, lesz belőle husz század, s ezt osztjuk. Jól van fiam.

Folytasd, Pap Todor! Hat a 20-ban megvan háromszor, a három osztaléknak irom, hatszor három=tizennyolc; osztandóul marad még két század s ezt osztatlan hagyom. Jól van. Menynyit törleszt hát a hivatalnok havonként tartozásából; Nézner Pál! A hivatalnok tartozásából törleszt havonként 40.13 század forintot. Nő, jól van; te is helyesen feleltél.

Most fordítsátok palatábláitokat a másik oldalára s a mig a más két osztály dolgozatát megvizsgálom, számítsátok ki magatokra, hogy ha 460.90 frtot kellene 6 részletben tefizetni, mennyi esnék egy részletre. Hogy számítjátok ki ezt? Épen úgy mint az előbbit. Végezzétek hát, de ha valaki magára nem tudná kidolgozni, adjon jelt nekem.

Az első és második osztály dolgozatát is a már leirt módon megvizsgálva, s a hol szükségét az utasítást megadva jövőre, eszközeiket vezényszóra eltétem. A harmadik és negyedik osztály megoldotta-e feladatát? (Karban mondják: meg).

Mond csak: mi jött ki neked István? 76.81 frt. Hát nektek Márton, József és György? Kettő ugyanazon eredményt mondja, 1 kevesebbet. A jegyzőtarémban megnezem, melyiké jó, s aztán így szólok: István, Márton és György jól dolgoztak, József holnapra újra dolgozza otthon. De dolgozzák ki e példát újra azok is, a kiknek nem anynyi jött ki mint Mártonéknak.

Kilenc óra megvan. A harmadik és negyedik osztály is elteszi vezényszóra eszközeit, aztán „szünet“ vezényeltetik, s a gyermekek illő renddel és csendben kivonulnak az iskola udvarára, $\frac{1}{4}$ 10-ig.

(Folytatjuk).

Benedek Samu.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

Az 50-es bizottság gyűlése.

(Eredeti tudósítás).

(Sz.) E lapok olvasói közül kétségkívül sokan tudják, hogy a m. évben a fővárosban megtartott egyetemes tanító-gyűlés részint határozainak végrehajtása, részint a jövő egyet. gyűlés előkészítése céljából egy állandó — 50 tagból álló — bizottságot küldött ki. Ezen bizottság második nagy gyűlését Budapesten, a pünkösti ünnepek alatt, tartotta meg, s oly nevezetes kérdésekkel foglalkozott, a melyekről nemcsak a tanítóknak, de a szülőknak is tudomással kell bírniok. Ez okból közöljük a gyűlés főbb mozanatait, s lényegesebb határozatait.

Az első kérdés — a mit a bizottság behatóan tárgyalt — az u. n. „Eötvös-alap“ ügye volt, azon alapé, melynek célja a tanítók gyermekeinek lehetővé tenni, hogy egyetemi tanfolyamot végezhesenek. A bizottság szintén melegen karolta föl a buzgó néptanítónak, Péterffy Sándornak ezen — az önségély hatalmas elvét érvényesítő — indítványát, s csak is az „Eötvös alap“ létesítésének és kezelésének módzataira nézve tértek el a vélemények. Szabó E. (Kolozsvárról) azon nézetben van, hogy azon tanítók, a kik az Eötvös alaphoz évenként 1 frt. 20 krral járulni hajlandók, kötelezzék magokat arra, hogy ezen összeget halálukig, vagy nyugdíjaztatásukig pontosan fizetendik. Hasonló értelemben nyilatkozik Györfi I. (Esztergomból), ellenben Wargha (K.-Körösről), Böszörményi (Kecskemétről) és Péterffy S. (Pestről) ellene nyilatkoznak ilyenmü kötelezettségnek. Hosszu vita után végre azon nézet jutott érvényre, hogy az Eötvös-alap jótékonyágát csak azok gyermekei élvezhetik, a kik pontosan fizették évi járulékaikat. Wargha az alap javára egy sors-játék rendezését indítványozza, a mely indítvány elfogadtatik, valamint Szabó E. azon indítványa is, hogy a megállított szabályzat az egyletek véleményének meghallgatásáig ideiglenesnek tekintessék. Végül az alap kezdésével 15 tagból álló bizottság bízott meg, melynek elnöke a derék Péterffy Sándor. Megemlítjük itt, hogy már eddig közel 800 frt. gyűlt be, s pedig többnyire nem tanítók adakozásából; sok egylet körében szintén megindították a gyűjtések.

Másik nevezetes tárgya volt a bizottságnak egy kérvény intézése a kormányhoz a szünidőknek a forró július és augusztus hónapokra áttétele iránt. E tárggyal kapcsolatban hosszabb vitát idézett elő Szabó E. s illetőleg a kolozs-dobokamegyei tanító-egylet nevelési bizottságának azon indítványa, hogy a felekezetek ünnepeire nézve mondja ki az országgyűlés, hogy a különböző ünnepek közül melyeket kell az iskolákban megtartani. Ezen indítvány a 15-ös albizottsághoz úttalattott.

Ezután két kérvény szövege tárgyalatott, egyik a felekezeti tanítók fizetése minimumának 300 frtban törvényileg megállapítása, a másik egy közp. tanszer-raktár szervezése iránt. Mindkét kérvényt elfogadta a bizottság,

utóbbi azon hozzáadással, hogy a kormány által létesítendő tanszer-raktárból minden tanszer és isk. butor küldések meg egy-egy példánya a képezdékhez.

Legfontosabb s legtöbb vitát keltett kérdés volt az iskolai takarékpénztárak ügye. Lakits V. mint előadó hosszabb beszédben elmondja, hogy a pesti tanítók és sokan a vidékiek közül is kivihetetlennek tartják az isk. takarékpénztárak ügyét; kifejti azt, hogy ezen intézmény — a mi körülményeink közt — nem eredményezné a laikusok által kilátásba helyezett hasznot, hogy a takarékosagra szoktatásnak más — sokkal sikeresebb — módját lehet az iskolákban alkalmazni, s végre, hogy ezen intézmény által némelyik tanító könnyen bonyolítottatnék rá nézve veszélyes bajokba. Péterffy Sándor hosszú beszédeben elvileg elfogadja a takarékpénztárak eszméjét, de csak akkor kívánja ezeket az iskolákban meghonosítani, ha a takarékosagra képesítés előfeltétele, t. i. az iskolai házimunkák alkalmazása, teljesül. Hasonló értelemben nyilatkozik Szabó E., azonban ő a gyermekkertekben semmi esetben sem tartja a takarékpénztárakat üdvösöknek. Bója G., budapesti tanfelügyelő, a takarékpénztároknak feltétlen és halaszthatlan életbeléptetése mellett szólal föl. György Aladár nagy tetszéssel fogadott beszédeben kifejti, hogy bár ő is óhajtott volna ezen intézménynek mielőbbi meghonosítását, még is kész ezen óhaját a kimondott nagy fontosságú elvnek t. i. az iskolai munkák behozatalának alárendelni. Szerinte ezen elv kimondása által egy hatalmas lépés tétetett a módszertan tökélyesítésére. Miatán még Komjáthy, Sipos, Györfi is szólottak e kérdéshez, az előadó zárbeszéde után kimondatott, hogy az isk. takarékpénztárak eszméjét a bizottság elfogadja ugyan, de ezen intézménytől csak akkor vár sikert, ha előbb az iskolai kézimunkák mindenik iskolában meghonosítatnak. Egyszersmind elhatározatott, egy kérvénnyel járulni a miniszteriumhoz a végett, hogy a képezdék gyakorló iskoláiban a legalkalmasabb kézimunkák mielőbb meghonosítottassanak; az egyletek pedig felhivatnak azon kérdés fölött tanácskozni, hogy mely kézimunkák és mily mérvben lennének a népiskolákban alkalmazhatók. Végre mindezen kérdések a jövő évben tartandó egyet. tanító-gyűlés ügyrendjére kitűzettek.

Ezután a tanító-egyletek országos egyesületének kérdése tárgyalatván, elhatározatott, hogy sem a szövetséget, sem az orsz. tanító-egyletet nem léptetik életbe, hanem az egyes egyletek közt összekötő kapcsolatul a három évenként tartandó egyet. gyűlés s ennek 100 tagból álló állandó bizottsága szolgáland. Ezen bizottság 3 albizottságra fog oszlani, s mindenik albizottság a haza más-más nagyobb városában székelend.

A jövő év augusztus havában megtartandó egyet. gyűlés helye hosszú vita után szavazattöbbséggel akként határozatott meg, hogy ha Szegedről meghívás érkezik, s ha az egyletek többsége Szeged mellett nyilatkozik, a gyűlés ott, ellen esetben Budapesten leendő megtartva.

Utolsó, de igen fontos tárgyként szerepelt a biz. elnökének. Simay István aradi polg. isk. igazgatónak, a

felnttek oktatása érdekében a bizottság elé terjesztett s már nyomtatásban is megjelent terve. Szerinte a felnttek oktatása csak az elemi iskolát végzett felnttekre terjesztetnék ki 20 éves korukig, de kötelezőleg, s a nevelés tan, erkölcs tan, egészség tan és gazdasági (iparosoknál iparmű) ismeretek közléséből állana. Ezen fontos tervezet, megvitatás és véleményezés végett, az egyleteknek leendő kiadva.

Végül elhatározatott, hogy a jövő évi egyet. tanítógyűlés főtárgyát a népoktatási törvény revisiója képezendi.

Előre is föl hívjuk az egyleteket ezen fontos kérdések megvitatására.

Meghívások.

I. Az udvarhelyszéki tanító testület, folyó évi június 9- és 10-én Székely-Keresztúron tartandó III-ik közgyűlésére, melynek napirendje:

Június 9-dikén.

1. Délután 2 5-ig:

a) a tanítótestület segély-egyleténck az új alapszabályok szerinti megalakulása;

b) segély-egyleti pénztári kimutatás R a f f a y K á r o l y által;

c) az udvarhelyszéki Eötvös-féle népnevelési-egylet által ez évre anományozott 100 frtból 10 egyleti rendestag segélyezése alapszabályaink értelmében.

Figyelmeztetés: Az a) és c) alattiakra nézve csak azon tanítók vétetnek tekintetbe, kik rendes tagsági díjakat (1 frt. o. é.) legkésőbb a gyűlés kezdete előtt, egy évre előre befizetik. A régebbi tagok jogait illetőleg az alapszabályok intézkednek.

2. Gyakorlati ének-tanítás s ezzel kapcsolatban a W é b e r ének-tanítási rendszerének ismertetése Horváth Gyula képezdei ének- és zene-tanár által.

3. 5—7-ig a helybeli tanintézetek s azok tanszergyűjteményeinek megtekintése.

4. Estvéli 8 órákor az állami tanító-képezde által a tanító-testületi segély-egylet javára rendező hangverseny.

Június 10-én.

1. Nagy gyűlés. Kezdete reggel 1/28 órákor; tárgyai:

a) elnöki megnyitó;

- b) a II-ik közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása;
- c) titkári jelentés;
- d) tisztviselők választása a következő három évre;
- e) a cenzurai nyilvános jutalom-osztogatás felett Veres Sándor gyakorló-iskolai tanító által indítandó eszme-csere;
- f) jelentés az udvarhelyszéki népnevelési egylet pénzádománya (40 frt.) alapján hirdetett két pálya-kérdésre beérkezett munkákról és a megelőző napon tartott gyakorlati tanításról;
- g) a pénztárt vizsgáló bizottság jelentése;
- h) indítványok. Első sorban az „Eötvös-alapítvány“-ra vonatkozó.

(Az indítványok a gyűlés előtt legalább is két héttel az elnökhöz jelentendők be írásban.)

2. Közös ebéd a „Korona“ című vendéglőben.

Figyelmeztetés: 1) A gyűlések az unitárius középiskola nagytermében tartatnak.

2) Elszállásolási s közös ebéd-rendező bizottsági tagok: Bartók Lajos, Bedő Dénes és Felméri Mózes, kiknél a résztvenni szándékozók idején jelentkezzenek.

Székely-Keresztúr, ápril 18-án, 1875. Az igazgató választmány határozatából: Kozma Ferenc, titkár.

* * *

II. A közép szőlők-krasznamegyei tanítótestület szerény mérvű, de a lehetőleg tanulságos tanszerkiállítással egybekötött II. közgyűlését f.é. június 10—11. napjain Zilahon az állami tanító-képezde helyiségében fogja megtartani, melyre a tagok és a tanügy barátai tisztelettel meghívtnak.

A gyűlés június 10-én d. e. 9 órákor veendő kezdetét; főbb tárgyai: 1) Értekezések. 2) Minta-tanítás. 3) Folyóügyek. 4) Indítványok.

A vidéki tagok elszállásolásáról, 11-én egy köz ebéd-rendezéséről és záradékol pár órai nemes időtöltésről, habár egy szerény felolvasási estély alakjában, gondoskodva lesz. Zilahon, május hó 15, 1875. Elnöki megbízásból: Faluvégi Albert, alelnök.

T Á R C S A

A kirándulásokról.

(Folytatás).

Kis Feri, megtudnád-e innen mutatni a négy világ-táját? Nesze, itt a delejtű, állítsd föl és győződj meg róla, hogy nem jól mutattad. Ám delejtű nélkül is tájékozhatja magát az ember az erdőben, ha zuzmó-lepte fákra talál és ha tudja, hogy a zuzmók a fatörzsek

északnak fordult oldalait lepik el a legsűrűbben. Ime menynyire zuzmarás e fatörzs egyik oldalán! Nézzük csak, északi oldala-e ez?

Nem láttatok-e már más tárgyakon is zuzmókat? Igen, sziklákon, kerítéseken és falakon. Mit gondoltok, élődiek a zuzmók? Messetek át egy kis telepet, milyenek találjátok? Rétegesnek. Milyen színű a középső rétege? Zöld. Lám, e zöldszínű réteget hatalmas moszatsejtek alkotják. És mit tudtok a moszatokról s általában a levél-

zöld tartalmu növényekről a táplálkozást illetőleg? Hogy ők képesek a levélzöld és a napsugarak hatása alatt a szervtelen anyagot (szénsavat, különféle sókat, s általában a vegyi elemeket) átváltoztatni szervessé. (sejtenye, keményítő, cukor, illó és kövér olajok stb.) Tehát a zuzmók nem élődi növények, azaz ők nem vonják el azon gazdasági növény tápanyagát, a melyhez tapadnak, hanem egy szervtelen közegből, a nedves levegőből, veszik táplálékukat. Mindamellert kártékonyak a fákra nézve, melyeken megtapadtak, mert megakadályozzák azok kipárolgását és légzését.

A zuzmók nem is önálló növények, hanem a gombák szolgálatába szegődött egyszerű, zöldszínű moszatok, melyeket igen fiatal korukban szintelen gombafonalok leptek meg és fontak be. E gombafonalok épen úgy élőködnek e zöldszínű moszatrétegen, mint a kenyérpenész a kenyéren, vagy amott az a fagyöngy (*Viscum album*) a vad körtefa ágán.

Engedje meg, kedves tanító úr — szólék közbe — hogy egy pár kérdésre ragadjam meg ezt az alkalmat. Azt mondják, hogy a zuzmók is virágoznak. Nem mutatná-e meg nekünk a zuzmó virágját is?

A zuzmónak nincsen igazi virágja. A nép a zuzmótelepből kiemelkedő kis serlegeket tartja virágnak, a melyekben azonban egyszerű sejteknél, spóráknál egyebet nem láthatni.

A felsőbb rangú növények virágja sajátosan átalakult levelekből áll, melyek a táplálkozásra szánt szervek működésénél sokkal bonyolultabb működésre valók, t. i. a tenyésztésre, a gyümölcs és a mag termelésére. A zuzmónak különös táplálkozó szervei sincsenek, nincsen sem gyökere, sem szára, sem levele. Neki a táplálkozásra sem állanak rendelkezésére külön-külön szervek, annál kevésbé a tenyésztésre, avagy szaporodásra. Testének minden része egyenlő értékű, mindenik rész táplálkozásra és szaporodásra szolgáló szerv is egyszermind. A természetben nincs ugrás. A míg valamely lény egyéni életében a legalsóbb foku működésre való szervek kevésebbek és berendezve nincsenek, addig felsőbb rangú különülés nem történhetik, addig az élet munkája nem oszthatik meg benne.

Köszönöm a szíveségét, kedves tanító ur. Már értem a dolgot: a zuzmó tehát virágtalan növény és virágtalanok mindazok a növények, a melyeknek sem gyökerejük, sem szárok, sem leveleik nincsenek; de ez nem áll megfordítva is. Helyesen jegyzé meg, édes barátom, hogy mént mondott tétele már megfordítva nem áll; mert vannak növények, a melyeknek habár van gyökerejük és száruk, s vannak leveleik is, de azért mégis virágtalanok; ilyenek pl, a páfrányok és némely mohok.

Most csak azt szeretném még tudni, kedves tanító úr, hogy mi különbség van a spóra és a mag között?

Anyanyit egyelőre is tudok már, hogy a virágtalan növények spórák által szaporodnak, a virágosok pedig magvak által.

A különbséget barátom uram is kitalálhatja, ha a gabnarozsdán, a pöfeteg és a kalapos gombákon bizonyára szerzett tapasztalait visszaidézi az emlékezetébe és egybeveti azokat.

A gabnarozsda finom por, melynek mindegyik szemé egy-egy spóra. Ez egy sejt értékével bír, de már kézi nagytóval is látható. Benne életrevaló képlő anyag, (ősanyag, plasma) és rozsdaszínű olajseppeszkék vannak; ámde a leendő növénynek nyomát sem találjuk benne.

A mag pedig a leendő növény előképe kicsinyben. A benne foglalt csira a növénytengelyt képviseli, az egy vagy a két testes sziklevel pedig a függelékes szerveket.

Tehát a magban levelek is vannak? Itt van néhány paszuly-mag, és ott lenn a völgyben vadgesztenyét találtam, kérem mutassa meg ezeken azokat a szikleveleket?

Fejtsük le mindenekelőtt a maghéját. Lám e mag két részre válik szét, ezek a sziklevelek; emitt összehajlítva őket egy görbe kis test, ez a csira. Talán ismeri barátom uram a tyuktojás úgynevezett székállományát. Nemde: az nem egyéb, mint fölhalmozódott tápanyag, melyből a kis csirke testét mintegy fölépíti. Ily éléstárnak tekinthetjük a szik v. székleveleket is, mert bennük igen sok növényi tápanyag van fölhalmozódva, (keményítő, olaj, fehérnye), melyből a kis csira életét tengeti, a míg gyökere és zöld levele nő.

(Vége követk.)

Parádi Kálmán,

Vegyések.

— Városunk újja szervezett ipariskoláiban, a melyek 8 osztályában (a 4 első, 3 második, s 1. harmadik osztályban) körül-belől 460 iparos tanuló nyert oktatást, a hét óra terjedt tanév a múlt hó végén fejeztetett be, a nyilvánosan megtartott közvizsgálatokkal. E vizsgálatokról mi, mint a legközvetlenebbül érdekelték egyike, e helyen nem szólhatunk; de teljes elismeréssel adunk kifejezést azon örömnünknek, hogy valahára sikerült városunkban az iparos oktatást az új idő követelményének megfelelőleg rendezni. A kezdeményezés érdeme e tekintetben — egyletünk fellépése után — a helybeli kereskedelmi és iparkamrát, s annak is különösen fáradhatatlan tevékenységű titkárát — Gámán Zsigmond urat — illeti, a ki a maga részéről igazán minden követ megmozdított ez iskolák létrehozása, fenntartása és emelése érdekében. Hálával kell itt megemlítenünk, hogy a kereskedelmi miniszterium a lefolyt 1-ső tanévben 1500 frttal, a város képviselő bizottsága több mint 1000 frttal járult a létrehozásához és fentartásához ez üdvös intézménynek, a melyre a helybeli pénzüzetek, ipartársulatok, sőt egyes buzgó adakozók is meghozták áldozataikat. Végül teljes elismeréssel említhetjük fel azt is, hogy a városi tek. tanács, az ipariskolák felügyelő bizottsága, a helybeli iparos egylet, s az en-

nek kebeléből kiküldött bizalmi férfiak is kellő erélyvel, sőt részben — mondhatni — vetélkedő buzgalommal jártak el abban, hogy az új intézmény már az 1-ső évben is, jól elkészített talajban verhessen szilárd gyökeret magának városunkban.

— **Irodalmi** ujdonságok. Beküldettek szerkesztőségünkhöz: 1. „A Konyha vegytan“, a polg. nőiskolák és tanítóképezdek számára, írta Franke L., fordította Komjáthy Gy. kiadta Burger Zs. Szegeden. Ára? 2. A méter-rendszer gyakorlati ismertetése, gazdák, iparosok, kereskedők és tanítók használatára, írta Madzsar János, kiadta Zilaby S. Budapesten. Ára 60 kr. 3. Vezérkönyv a népiskolai énektanításhoz, Weber J. R. rendszere nyomán, egybeállították Sándor Domokos és Horváth Gyula, a székely-kereszturi áll. t. képezde tanárai. Megrendelhető Sándor Domokosnál, Székely-Kereszturon. Ára 1 frt. Gyakorló könyv ugyanahoz; az I. füzet ára 30 kr., a II. füzeté 45 kr. 4. Az egyetemes művelődés történelem vázolata, írta György Aladár, kiadta Aigner L. Budapesten. Ára? 5. A felnőttek oktatásának reformja hazánkban, írta Simay Isván, az aradi polg. isk. igazgató-tanára. Megjelent Aigner L. bizományában, Budapesten. Alkalmilag e művek mindenikéről adni fogunk legalább vázlatos ismertetéseket; de addig is kötelességünknek ismertük felhívni azokra az érdekeltek figyelmét. Ugyanitt megemlítjük, hogy helybeli derék könyvárusunk, Stein János, egy betű-sorozatos jegyzéket adott ki közelebről a saját kiadásában megjelent, vagy az ő bizományában levő könyvekről. E tartalmas jegyzéket, mely a tudomány-szakok szerint van rendezve, kívánatra ingyen is megkaphatja bárki is.

— A pécsi „Néptanoda“ a lapunk 7-ik számában megjelent „Lapszemle“ őt illető rendreütasítására szokott módora szerint azzal felel, hogy vakmerően ferdit, nemtelenül gyanusít, rágalmaz szájhösködik és piszkolódik, mint egy piaci kofa. Imé, mutatóványképen egy ékes töredék a ndkünk szánt „Apróságok“-ból. „A Kolozsvárt megjelent „Család és Iskola“-nak anynyira megtetszett a néptanítók nyugdíj törvénye, hogy azt minden kritikán fölülinek tartja, s azért kérelhetetlenül le is torkol mindenkit, ki nem árul vele egy gyékényen. „Minden cigány a maga lovát dicaéri“ — tartja a közmondás, s mi nem is vennők rosz neven a „Család és Iskola“ tudósaitól, hogy annak nótáján járják a táncot, kinek a kenyerét eszik; csak ne csinálnának az egészhez oly roppant komoly arcot, mintha maguk is elhinnék, a mit beszélnek, s ne akarnának oly rettenetesen okosnak látszani.“ Ennyit a teltorku „Marktschreierei“-ből, a melynek szemtelen kurjongatójával (bizonyos S. . . ch úrral) mi szóba állani sem akarunk, hanem kérdjük egyenesen az illető szerkesztőtől, a kihez legelőbb is szólottunk volt, hogy hol és mikor mondtuk mi azt, hogy a nyugdíjtörvényt minden kritikán fölülinek tartjuk. Ha ezt kitudják mutatni rólunk, ám ítéljenek el; de mert ezt soha ki nem mutathatják, rakják zsebre tőlünk is, hogy önök csak rágalmaznak és hazudnak. Sőt nemcsak ezt teszik; hanem még gya-

nusítani is mernek bennünket! Vagy nem aljas gyanusítás-e az, hogy azt merik feszegetni velünk szemben, hogy „kinek kenyerét eszszük“? Ám ha feszegették, tudják meg, hogy mi becsületos munkánk kenyerét eszszük s nem a népámitókéét. De önök? . . . Önök lapot szerkesztenek s még irni sem tudnak; Önök néptanítóknak nevezik magukat s nem egyebek, mint világcsalók, népámitók. Vagy ha nem azok, hát harcoljanak önök is elvekért és igazságokért, s harcoljanak ezekért elvekkel és igazságokkal, s nem ráfogásokkal, rágalmakkal és gyanusítással. Elég volt már e nemtelen üzérkedésből, jó urak; s ne higgyék, hogy a komolyabb tanítók szavát ezután is biztosan túlkialtja és örökre elnémíthatja az önök egetrázó kurjongatása. A nép is kezdi már megismerni és megvetni a népámitókat; tanulják meg tehát önök is az idők e jeléből, hogy napjainkban az afféle százás szerepléssel nehezen lehet már zöld ágra vergődni a magyar tanítótság között.

— **Felhívás.** A „Néptanítók Évkönyve“ és az „Orsz. tanügyi Cím tár“ ügyében. A „Néptanítók Évkönyve“ 1875/6. tanévre, teljes, minden felekezetűek használatára berendezett közönséges naptarral is ellátott tetemesen bővített második kiadása sajtó alá rendezetvén, az annak kiegészítő III. részét képezendő „Orsz. Tanügyi Cím tár“ részére eddigelé még adataikat be nem szolgáltatott felekezeti, községi és nyilv. joggal felruházott magán-nép- és polgári iskolai igazgatók és tanítók, óvodák és gyermekertek vezetői felkéretnek, hogy a szükséges adatokat levélben vagy lev. lapon a következő rovatok szerint egybeállítva alulírt-nak mielőbb megküldeni sziveskednének. 1. A tanító neve. 2. vallása, 3. kora, mióta és mily minőségben működik, 4. Az iskola jellege és osztályainak száma. Lakhelye.) megye, posta. Kivánatos még a következők kimutatása is: a) Fizetése részletesen és egészben. b) A tanulók száma osztály, nem és felekezet szerint. c) Van-e helyben olvasókör, könyvtár, iskolaszék, jótékony intézet v. egylet és kiknek vezetése, pártolása mellett? mily eredménnyel? Egyszersmind kéretnek a hazai t. egyletek és körök, hogy az adatok gyűjtését, a nagy fontosságú ügy érdekében tagjaiknak kötelességévé tenni, jelesül tisztviselőik, tagjaik névsorát s az évi működésükről szóló jelentést velem közölni ne terhelhetnének. Nagyobb területek adatainak gyűjtésére vállalkozók, azok helyességéért szavatolás mellett, a névtár minden nyomtatott oldala után 50 kr. díjt nyernek. A „Néptanítók Évkönyve“ f. tanév végén már szétküldendő II. kiadásának előfizetési díja 1876-ra szóló teljes közönséges naptarral együtt 1 frt., bérmentesen megküldve 1 frt. 20 kr. Tíz előfizetést vagy megrendelést gyűjtők 1 diszesen kötött t. példányt nyernek. Az I. kiadásból 1 frton szintén kapható még néhány példány. A tiszta nyereség egy alapítandó „orsz. tanítói menház“ törzstőkéjéül fog letétni. Az előfizetések, megrendelések utalványokon vagy levelekben alulírthoz. (Budapest II. kerület, Halászfürös 90 szám.) címzendők; ugyanoda küldendők az isk. értesítvények, kimutatások és ismerttetendő könyvek is. Budapest, 1875. május 1-én. Rónai Ferenc, k. polg. iskolai tan. a „Néptanítók Évkönyve“ kiadó-szerkesztője.

— A „Magyar Népdalok“ egyetemes gyűjteményéből, a melyet Bartalus István zenetanár gyűjtött, s énekre és zongorára alkalmazott, a még létező példányokat ezentúl csak Tettey Nánd. és Társánál kaphatni Budapesten. Ára 2 kötetnek 5 frt. de tanítók 2 forintért kaphatják meg. Fölhívjuk e zongorára is alkalmazott dalgyűjteményre a tanítók figyelmét, anynyival is inkább, mert annak megszerzésére oly kiváló kedvezményt biztosított részökre a t. szerző elismerést érdemlő ügybuzgalma.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.